

Prava i položaj poverilaca u izvršavanju plana reorganizacije i u slučaju naknadnog stečaja

---

Kratak osvrt na propise, sudsku praksu i neka otvorena pitanja

Sadržaj:

Izvršavanje plana reorganizacije

1. Osnovna pravila o sprovođenju reorganizacije
2. Neka pitanja za plan reorganizacije u stečaju
3. Konvertovana i osporena potraživanja
4. Druga prava poverilaca
5. Dodatni načini namirenja potraživanja iz plana
6. Prinudno namirenje potraživanja iz plana
7. Odbor poverilaca i praćenje primene plana

Naknadni stečaj

8. Stečaj kao posledica kršenja plana
9. Prevaran ili nezakonit plan
10. Položaj poverilaca u naknadnom stečaju

Izvršavanje plana reorganizacije

---

1. Osnovna pravila o sprovođenju reorganizacije

- Od trenutka pravnosnažnosti rešenja o potvrđivanju plana, stečajni postupak se obustavlja
  - ❖ Stečajni sudija nema nikakve nadležnosti (stav sudske prakse 2014)
  - ❖ Čl. 156. propisuje mogućnost imenovanja stečajnog upravnika, ali nije jasno koja su njegova ovlašćenja
    - ✓ Nema primene propisa o stečaju na društvo nad kojim je postupak obustavljen
    - ✓ Ovlašćenja mogu biti propisana samim planom, ali moraju biti u skladu sa zakonom
    - ✓ Primer: ovlašćenja u pogledu prodaje imovine, nadzora nad poslovanjem organa dužnika, sprovođenje odluka OP, itd.
    - ✓ Pitanje primene Nacionalnih standarda i Kodeksa etike stečajnih upravnika na obavljanje ovakvih dužnosti (primenjuje se na „obavljanje poslova iz delokruga stečajnog upravnika“)
    - ✓ Budući da se imenuje u svojstvu stečajnog upravnika, a ne nezavisnog stručnjaka, ima osnova da se primenjuju određene odredbe Kodeksa poput obaveze čuvanja poverljivosti, izbegavanje sukoba interesa i slično, a samim tim postoji i disciplinska nadležnost ALSU za postupanje u tom svojstvu
  - ❖ Stav sudske prakse (2014): nisu moguće izmene plana, osim putem vansudskog poravnanja
  - ❖ Sudska praksa (2014): nije dozvoljeno ponovno podnošenje UPPR, ali je moguć plan reorganizacije u stečaju (osim u slučaju prevarnog ili nezakonitog plana)

2. Neka pitanja za plan reorganizacije u stečaju (1)

➤ **Osporavanje potraživanja**

- ❖ Eventualno osporavanje potraživanja od strane stečajnog upravnika nema uticaja na položaj poverioca
- ❖ Nije jasna sudbina pokrenutih parnica za utvrđenje potraživanja – nema pravila u ZS ili ZPP (nema osnova za prekid)
- ❖ Prestankom stečaja obustavom prestaje i status stečajnog dužnika, koji je vezan za podnošenje tužbe za utvrđenje potraživanja, pa bi tužbu trebalo smatrati nedozvoljenom (nepostojanje pravnog interesa)
- ❖ Stavovi sudske prakse (2013):
  - ✓ Ako je potraživanje uvršteno kao nesporno – tužba se odbacuje (plan je izvršna isprava pa nema pravnog interesa)
  - ✓ Ako je potraživanje uvršteno kao sporno – parnica se nastavlja (po stavu iz 2015 potrebno uređenje tužbenog zahteva u skladu sa planom, nije jasno da li je uslov za kondemnatornu tužbu dospelost)
  - ✓ Privredni sud koji je sprovodio stečaj ostaje nadležan za takvu parnicu
- ❖ U slučaju obavezne konverzije u kapital, moguće da dužnik (u formi AD) donese odluku o odobrenim akcijama za osporena potraživanja
- ❖ U slučaju delimičnih isplata kamata ili glavnice, radi postizanja jednakosti neophodno da prilikom svake isplate srazmerni iznos bude rezervisan na posebnom računu

2. Neka pitanja za plan reorganizacije u stečaju (2)

➤ **Neprijavljena potraživanja kod plana reorganizacije u stečaju**

- ❖ Zakon o stečaju propisuje prekluzivnost u pogledu roka za podnošenje prijave potraživanja u stečaju
- ❖ Nema odredbi o statusu takvih potraživanja u slučaju obustave stečajnog postupka usled usvajanja plana
- ❖ Sudska praksa (2014): takvi poverioci imaju pravo na namirenje u skladu sa planom i pravo na tužbu (čl. 167. ZS propisuje da se sva potraživanja i prava poverilaca uređuju isključivo u skladu sa uslovima iz plana)

➤ **Pobojne parnice**

- ❖ Zakon o stečaju daje aktivnu legitimaciju stečajnom dužniku za vođenje pobojnih parnica po posebnim pravilima
- ❖ Prestankom stečaja obustavom prestaje i status stečajnog dužnika, pa prestaje i aktivna legitimacija tužioca (tužbu treba odbiti)
- ❖ Tužilac nema uslova ni za vođenje paulijanske tužbe po ZOO jer istu mogu podneti samo poverioci

3. Konvertovana i osporena potraživanja

➤ Prava i položaj poverilaca potraživanja konvertovanih u kapital

- ❖ Dilema da li imaju pravo da pokrenu stečaj po čl. 173. ZS
  - ✓ Nemaju svojstvo poverioca, pa nema aktivne legitimacije u smislu čl. 55. ZS
  - ✓ Ipak, čl. 173. bi se mogao tumačiti kao posebno pravilo koje daje aktivnu legitimaciju svima koji su (bili) poverioci na koje se plan odnosi
  - ✓ Uskraćivanje prava na pokretanje stečaja po čl. 173. ne deluje opravdano (ako dužnik ne izvršava bilo koju meru plana, kao što je investiranje, nemaju nikakvu mogućnost da to sankcionišu, pa je pitanje da li bi se moglo smatrati da su takva lica poverioci dužnika u pogledu izvršenja takve obaveze)
- ❖ Pitanje da li je moguće ugovoriti raskidni uslov u slučaju neizvršenja plana
  - ✓ Deluje da nije moguće, zbog primene čl. 60. ZPD (zabrana povraćaja uloga u društvo)
  - ✓ Ali, poništaj akcija u prošlosti sproveden po odluci suda u slučaju stečaja (po ranije važećem ZSP – reorganizacija tokom stečaja)
- ❖ Pitanje mogućnosti daljeg ograničavanja prava raspolaganja udelima/akcijama
  - ✓ Čl. 157. ZS predviđa kao meru plana izmenu akata stečajnog dužnika
  - ✓ Svakako odredbe takvih akata moraju biti u skladu sa ZPD i ne mogu propisivati ograničenja koja ZPD ne poznaje
  - ✓ Sudska praksa (2011): problematično je predviđanje ograničenja prava na raspolaganje kroz izmenu opšteg akta dužnika

➤ Ostvarivanje prava poverilaca osporenih potraživanja

- ❖ U slučaju obavezne konverzije u kapital, moguće da dužnik u formi AD donese odluku o odobrenim akcijama
- ❖ U slučaju delimičnih isplata kamata ili glavnice, radi postizanja jednakosti neophodno da prilikom svake isplate srazmerni iznos bude rezervisan na posebnom računu za isplatu po pravnosnažnom okončanju spora

4. Druga prava poverilaca

➤ **Različita sporedna prava i pravne moći iz prethodno postojećih pravnih poslova**

- ❖ Banke često koriste brojna ugovorna ograničenja prema dužnicima
- ❖ Često je sankcija pravo banke (pravna moć) na proglašenje prevremenog dospeća potraživanja (i raskid ugovora)
- ❖ Ne deluje u skladu sa duhom odredbi o reorganizaciji da takva prava (pravne moći) nastave da postoje

➤ **Posebno pitanje sudbine sporednih prava i sporednih potraživanja**

- ❖ Pravo prvenstvene naplate, obezbeđenja, jemstva, kamate, plodovi, pravo na troškove, ugovorne kazne, pravo na dostavu određenih informacija, ugovorene naknade štete
- ❖ Plan je novi ugovor, ali zakon ne propisuje da prethodno postojeći ugovori prestaju da važe
- ❖ Za ona sporedna prava koja plan na drugačiji način reguliše nije sporno da trpe promenu ili prestaju

➤ **Sudska praksa još nije zauzela jasan stav po pitanju novacije**

- ❖ Predstavlja prethodno pitanje za sporedna prava i sporedna potraživanja koja nisu regulisana planom
- ❖ U praksi neka sporedna prava nastavljaju da postoje i ako nisu posebno regulisana planom (jemstva, obezbeđenja)
- ✓ Jasan stav iznet na savetovanju 2015 da jemstva nastavljaju da postoje
- ❖ Time se posredno daje negativan odgovor na pitanje novacije (čl. 350. ZOO)
- ❖ Čl. 167. st. 1. navodi da se plan smatra „novim ugovorom za izmirenje potraživanja“
- ❖ Posebno pitanje je praksa banaka da na osnovu plana zaključuju anekse ugovora o kreditu
- ✓ Bilo koje odredbe takvih aneksa kojima bi banka stekla dodatna prava ne bi bile zakonite (čl. 167. st. 1. ZS „isključivo prema uslovima iz plana“ i st. 2. „poslovi dužnika moraju biti u skladu sa planom“) i moglo bi se postaviti pitanje njihove ništavosti

5. Dodatni načini namirenja potraživanja iz plana

➤ **Prodaja imovine**

- ❖ Planovi često predviđaju dobrovoljnu prodaju imovine od strane dužnika (nekada uz saglasnost obezbeđenog poverioca)
  - ✓ U takvom slučaju, predviđa se isplata kupoprodajne cene direktno na račun obezbeđenog poverioca
  - ✓ Postavlja se pitanje zakonitosti takve prodaje ukoliko je račun dužnika u trenutku isplate cene u blokadi, što se može ceniti od strane stečajnog upravnika u naknadnom stečaju kao potencijalno ništava transakcija (kršenje čl. 5. Zakona o obavljanju plaćanja pravnih lica, preduzetnika i fizičkih lica koja ne obavljaju delatnost)

➤ **Zamena ispunjenja i naknadni ugovor**

- ❖ Planovi često predviđaju mogućnost zamene ispunjenja i/ili naknadnog ugovora, uz saglasnost dužnika i razlučnog poverioca
  - ✓ Nekada se predviđa i saglasnost Odbora poverilaca
  - ✓ Izmenama Zakona o hipoteci mogućnost naknadnog ugovora ograničena na nekretnine gde postoji samo jedan razlučni poverilac
  - ✓ Postavlja se pitanje zakonitosti ovakvih odredbi, budući da mogu dovesti do nejednakog položaja poverilaca iste klase
  - ✓ Dodatno, nema uslova za naknadni ugovor ako potraživanje nije dospelo (a nije dospelo ako je reprogramirano)

6. Prinudno namirenje potraživanja iz plana

➤ Založna prava

- ❖ Mere reorganizacije: izvršenje, odricanje ili zamena ispunjenja, ali samo uz saglasnost konkretnog poverioca
- ❖ U tom smislu, sudska praksa (2011) je zauzela stav da se hipoteka može brisati samo iz razloga propisanih zakonom, a odricanje od hipoteke može biti samo jednostrana izjava volje, nikako rezultat preglasavanja
- ❖ Pitanje izvršivosti odredbi plana koje daju za pravo razlučnom poveriocu da aktivira sredstvo obezbeđenja
  - ✓ Potraživanje nije dospelo (pitanje zakonitosti odredbe koja omogućava proglašavanje prevremenog dospeća)

➤ Menice

- ❖ Pravna sudbina menica zavisi od pravnog stava da li je plan reorganizacije novacija
- ✓ Potrebno razmotriti mere reorganizacije (usvajanje plana samo po sebi ne ispunjava uslove za novaciju po čl. 348. ZOO)
- ❖ Menice kao sredstvo prinudne naplate i kao verodostojne isprave u izvršnom postupku
- ✓ Izmene Odluke NBS o bližim uslovima, sadržini i načinu vođenja Registra menica i ovlašćenja (važe od oktobra 2015): brisanje menica iz registra na osnovu rešenja o otvaranju stečaja i rešenja o potvrđivanju usvajanja UPPR

➤ Plan reorganizacije kao izvršna isprava

- ❖ Propisan kao izvršna isprava odredbom čl. 13. ZIO
- ❖ U praksi nastali problemi oko pribavljanja klauzule izvršnosti na plan: sudovi odbijaju da je stave, sa pozivom na to da plan nije sudska odluka
- ❖ Moguće rešenje pribavljanje klauzule na rešenje o potvrđivanju plana (plan je *de facto* deo tog rešenja)

7. Odbor poverilaca i praćenje primene plana

➤ Odbor poverilaca

- ❖ Zakon o stečaju samo na jednom mestu pominje mogućnost postojanja Odbora poverilaca (OP) tokom reorganizacije
- ❖ Pitanje primene drugih odredbi zakona o ovlašćenjima OP – nema osnova za shodnu primenu
- ❖ Neophodno samim planom predvideti ovlašćenja OP, ali ista ne mogu biti suprotna zakonu
  - ✓ OP ne može imati ovlašćenja organa dužnika (ali moguće predvideti saglasnost na njihove odluke, koja je obligacione prirode)
  - ✓ Sva prava i ovlašćenja OP moraju biti u planu, a ne predmet Poslovnika OP koji je samo interni dokument o načinu rada
  - ✓ Nužno predvideti način zamene članova OP (nema izmene plana)

➤ Praćenje primene plana i informisanje poverilaca

- ❖ Nezavisno stručno lice koje prati sprovođenje plana (čl. 156. ZS)
  - ✓ Isključivo ovlašćenja na informisanje poverilaca
  - ✓ Nedostaju pravila o obavezi dužnika na dostavu informacija
  - ✓ Nepostojanje sankcija za propuštanje vršenja dužnosti
  - ✓ Nepostojanje propisanog načina za razrešenje i imenovanje novog lica (sudska praksa 2014 da se „obaveštenje o izmeni plana po pitanju stručnog lica dostavi poveriocima obuhvaćenim planom“)
- ❖ Pravo poverilaca na informisanje (čl. 171. ZS)
  - ✓ Shodna primena prava akcionara na informisanje
  - ✓ Opseg takvih prava relativno reduciran (sveden na dokumenta koja su i inače po zakonu javno dostupna u slučaju AD)

Naknadni stečaj

---

8. Stečaj kao posledica kršenja plana

➤ **Predstavlja poseban stečajni razlog**

- ❖ Posebno propisana aktivna legitimacija za predlagača (samo poverioci iz perioda pre usvajanja plana)

➤ **Postoji određena sudska praksa**

- ❖ Poslednjih godina nekoliko stečajeva otvoreno kao posledica ovog stečajnog razloga
- ❖ Stav sudske prakse da je načelno dozvoljena dispozicija strana, pa se u planovima često predviđaju odredbe o bitnim obavezama dužnika za koje se navodi da predstavljaju ovaj stečajni razlog
- ❖ U suprotnom, u prethodnom stečajnom postupku potrebno dokazati da je sprovođenje plana „bitno ugroženo“
  - ✓ Iz odredbi čl. 173. st. 2. ZS proizilazi da kršenje prava jednog poverioca ne bi trebalo da bude stečajni razlog
  - ✓ Takav poverilac mora koristiti prava po drugim propisima (npr. izvršni postupak)
  - ✓ Kriterijumi su visoko postavljeni, ali su primera radi ispunjeni ako dužnik propusti da vrši plaćanja dospelih rata i slično

9. Prevaran ili nezakonit plan

- **Predstavlja poseban stečajni razlog**
  - ❖ Posebno propisana aktivna legitimacija (samo poverioci iz perioda pre usvajanja plana)
- **Sudska praksa za prevaran plan (2014)**
  - ❖ Postojalo lažno prikazivanje ili prikrivanje činjenica u nameri da se određena lica (poverioci) dovedu u zabludu da glasaju za plan
  - ❖ Potrebno dokazati koja lica su dovedena u zabludu, kojim lažnim prikazivanjem ili prikrivanjem činjenica i od kakvog je uticaja ta zabluda bila na izglasavanje plana
  - ❖ Sudska praksa (2014) na primeru plana usvojenog po Zakonu o stečaju (pre izmena iz 2014): nije postojala obaveza stečajnog dužnika da sud obavesti o povezanim licima, budući da su podaci o tome javni, pa nema ni lažnog prikrivanja činjenica
  - ❖ Nije jasno da li sudska praksa zahteva dokazivanje postojanja namere, koje je uvek problematično
- **Sudska praksa za nezakonit plan (2014)**
  - ❖ Dokazivanje koja zakonska norma je povređena odnosno suprotno kojoj normi je izglasan plan
  - ❖ Sudska praksa (2014) na primeru plana usvojenog po Zakonu o stečaju (pre izmena iz 2014): propuštanje stečajnog suda da u posebnu klasu izdvoji povezana lica koja imaju preko 30% glasova ne predstavlja nezakonit plan, jer je norma diskreciona („može izdvojiti“)
  - ❖ Sudska praksa (2014) na primeru plana usvojenog po Zakonu o stečaju (pre izmena iz 2014): eventualne nezaklonitosti u pogledu odluka organa stečajnog dužnika u vezi sa podnošenjem plana, za koje postoji zakonom propisani način osporavanja, ne mogu biti utvrđivane od strane stečajnog suda, već samo u propisanom posebnom postupku
  - ❖ Potrebno da dalja sudska praksa utvrdi da li bilo kakva nezakonitost može biti stečajni razlog

10. Položaj poverilaca u naknadnom stečaju

- **Prijave potraživanja**
  - ❖ Čl. 167. ZS propisuje da je „plan reorganizacije novi ugovor“ i da se prava poverilaca uređuju „isključivo“ u skladu sa planom
  - ❖ Stav sudske prakse (2014): u novom stečaju poverioci imaju pravo da prijave samo potraživanja u skladu sa planom
    - ✓ Stav potvrđen na savetovanju 2015
    - ✓ Poverioci zadržavaju isplate izvršene u skladu sa planom, a prijavljuju nenamireni deo potraživanja iz plana
    - ✓ Zatezna kamata se duguje na nenamirena potraživanja iz plana u skladu sa rokovima dospeća iz plana, do otvaranja stečaja
  - ❖ Prvi izuzetak u slučaju ugovaranja raskidnog uslova u planu
    - ✓ Sudska praksa je zauzela načelan stav da dužnik i poverioci imaju dispoziciju da planom urede svoje odnose i u slučaju obustave primene plana
  - ❖ Stav sudske prakse (2014): drugi izuzetak u slučaju nezakonitog ili prevarnog plana
  - ❖ Sva potraživanja po planu su potraživanja iz izvršne isprave
- **Pobijanje radnji dužnika preduzetih u cilju namirenja poverilaca u skladu sa planom**
  - ❖ Nije izričito propisano zakonom da takve radnje ne mogu biti predmet pobijanja
  - ❖ Naprotiv, čl. 119. st. 3. ZS izričito predviđa mogućnost pobijanja „pravni poslova i pravni radnji preduzetih po osnovu izvršne isprave“
  - ❖ Jasno je da postupanje dužnika koje je u skladu sa planom i dalje može pogodovati pojedine poverioce
  - ❖ Pitanje mogućnosti pobijanja same radnje predlaganja plana (npr. u slučaju UPPR)
    - ✓ Nema jasnog zakonskog osnova da se ta radnja isključi kao potencijalni predmet pobijanja
  - ❖ Ipak, sudovi bi verovatno trebalo da budu restriktivni kod razmatranja takvih tužbi zbog razloga pravne sigurnosti

Sprovedeno od strane:

Hvala na pažnji!

Luka Andrić, advokat
konsultant Svetske banke
Projekat Rešavanja dugova i izlaska iz poslovanja
e-mail: luka.andric@andriclaw.rs

Uz podršku Švajcarskog sekretarijata za ekonomske poslove SECO